

Hər il mayın 8-də ürəyimizdəki kədərdən bir ovuc sapırdık məvilliklərə; "Şuşanın işğal günü" kəlmələrini yazılırdı kədərimizin zərəcikləri başımızın üstündə... Düşüncəsinə ürəyinə söykeyib: "Azərbaycanlıyam!"-deyən hər kəs mayın 8-ni qulaqlarında cəngi səsi, ürəyində butalanmış Şuşa arzusu ilə yaşıyırı. "Gələn il üçəngli bayraqımız Şuşa qarasında dalğalanacaq!"-cümlesi arzudan daha çox bu xalqın əzminə, mətinliyinə, məgrurluluğuna bir işarə olurdu...

İyirmi səkkiz il... Doqquz aydan üzü o yana istənilən zaman kəsiyinə "igid ömrü"-deyən bir xalq iyirmi səkkiz il ciyində daşdı Şuşa dərdini... Yox, ciyin dözerdi, biz dözməmirdik axı... Demək, ciyində yox, ürkədəymış o dərdi... Amma biz həmişə dərdimizin dərmanını taniyaraq, bılərək, gözləyərək yaşıdır. Və bir gün o dərmanı ruhumuzun ovuclarına qoydu möhtəşəm '44 gün! Biz Şuşaya qayıtdıq! İyirmi səkkiz ildi kainatın köksünə dağ çəkəçəkə gelən həsrətimiz cəmi 44 günə çatdı mənzil başına-əsl sahibinə qayıtdı Şuşa!

Qarabağlı deyiləm... Di gəl, dünyada ele bir azərbaycanlı tapılmaz ki, "Qarabağ" adı qanını coşdurmasın, "Şuşa" adı gələndə başının üstündəki buludlara bir tutam dua göndərməsin, üzündə bir təbəssüm oyanmasına mənim kimi... Və özünü bir şuşalı saymasın. Bəli, hər bir azərbaycanlı arzularının, Vətən sevdasının qonçesinin məhə könül verdiyi anda şusalıdır. Bunu illərlə yaşadıq biz! İndi isə Vətən sevdamızın leşəklərinə yazırıq Şuşaya olan sevgimizi, Qafqazların dəli küləklərinin qoynuna atıraq mənzil başına bir hovurda yetməsi... ne olan inancımızı...

Şuşa işğal olunanda uşaqdım... Onunla şəkillər, televiziya, internet vasitəsilə tanış olurdum. Amma yuxularımda özümüküləşdirirdim. Yuxuda o şəhəri o baş, bu baş gəzirdim, Şuşa məni gülerüzlə qarşılıyırı, mən öz gözəlliklərini göstəridig Mən də uşaq kimi sevinirdim, səkili boyanca qaçırdım, həsərların dibində "beşdəş" oynamaya yumru daşlar gəzirdim, dilek tutub ağacların budağına dəsmal bağlayırdım. Sonra ayrıldım Şuşadan. Səsini getirirdim qulaqlarında yuxularımin şəhərinin: "Tez gəlin! Sizi gözləyirəm!" -deyə hayqırırdı Şuşaq

Bədnəm qonşularımız illərlə Şuşadan şəkil, video çəkib "bəh-bəh" ilə paylaşıdlar sosial mediadag içimizdə oyanan qəzəb, hiddət hissleriyle bərabər qisas arzumuzun gücləndiyini anlamadılar. Nəcə anlayıldalar axı Şuşanın bir daşı, bir çığrı belə onlara isimzəkən?! Necə bileydilər ki, Vətən qədrini torpaq oğular?! İçimdəki suallar məni rahat buraxmırı: "Ni-yə onlar orda yallı gedirlər, sevinirlər, əylənlərlər, amma mən bundan məhrumam?"

Onların şəkillərinə, videolarına baxa-baxa: "Mən niyə gedə bilmirəm Şuşaya?" -deyə düşündüyüm, yandığım, göynədiyim çox olub bu yaşmadək. Və xalqımın, dövlətimin iyirmi səkkiz il sülhə, dünya ədalətinə olan inamını seyre daldım: "O gün gələcək!" -əminliyile başımı dik tutdum, Şuşa dərdimi, Şuşa həsrətimi bir gün belə boynu-nu bükəməyə, məgrurluğunu itirməyə qoymadımg Amma dünya iyirmi səkkiz il bizə öz ədalətini deyil, xain

ədalətsizliyini göstərdi. Xocalı hərəyimizə gözünün birini yumub, bini ayan dünya Şuşaya bunu da qiymadı; qara eynək taxdi gözünü. Eynəyini çıxaranda isə "gördüyü", ya da "görmək istədiyi" erməni yalanı oldu. Və onlar heç vaxt anlamadı ki, Azərbaycan xalqının folklorunda bir deyim var: "Yalanın ömrü "ah" qədərdir" "Qarabağ", "Şuşa" deyərkən çəkdiyimiz "ah" qədər

düşməni torpaqlarımızdan qovdu. Mühəribənin son akordu oldu Şuşa uğrunda döyüş. Müasir Türkiyənin tarixində Sakarya döyüşü (23 avqust-13 sentyabr 1921-ci il) hansı anlamı daşıyırdısa, "Vətən mühəribəsi"ndə "Şuşa döyüşləri" o anlamdaydı; qəlebənin özülü, o özülü əzmləriyle inşa edən oğulların Vətən torpağına könül qoyduğuydu...

Bu gün mən yad adamlardan

kəmli folklorşunası Sədənik Paşa Pirsultanlı deyirdi:

*Özümdən keçir bu yollar,
Sözümdən keçir bu yollar...*

Səhər Beynəlxalq avtovağzala gedəndə ve o avtobusu görəndə kövrəldim, o hissələri sözlə ifadə edə bilmirəm. Yolboyu kədərləndim, yolboyu şəhidlərin şəkillərini

du bunlar.

"Zəfər Yolu"yla yol almaq özü bir fəxarətdir. Azərbaycan oğullarına olan könül borcumuzun bir naxışı "Zəfər Yolu"! Şəref yolu, qeyrət yoludur "Zəfər Yolu"! Torpağın canını qurban veren şəhidlərimizin, can ağrısına zəfəri məlhəm bilən qazi-lərimizin hünərindən ve Müzəffər Ali Baş Komandanımızın bu yolu necə qarış-qarış böyüdüyündən danışındı "Zəfər Yolu"nun başı üstündəki bir əlcim bulud...

Daşaltına yaxınlaşanda hönkürdüm... Aman Tanrı, Azərbaycan əsgərinin bu cəsarəti, bu şücaəti, həqiqətən, dastanlara siğ-

"Gəlmışəm o bayraqın Üç rəngindən öpməyə"

oldu erməni yalanının ömrü: iyirmi səkkiz il!

...Anam, atam, babam, nənəm Şuşadan çox dənişiblər mənə "Şuşa" adı həsrət tablonuza yaraşandan üzü bəri. Nağıllarımızın sonundakı üç almanın gətişən Zümrüt quşyodu Şuşa; qarsalanan qənatlarınnı çirpintisini eşidirdik, di gəl, özünü görmürdük. Şuşalı bir qohumumuz var, hər onuna görüşəndə saatlarla mənə Şuşadan danışmasının istəyirdim. Danışındı, dincəyirdim... Danışındı, kövrəlirdim... Danışındı, gəyinəyirdim... Danışındı, Şuşalı günlərə olan ümidiyim qürurumdan su içir, həmişəyaşıl qalırdı... Bir dəfə səhəbatının sonunda: "Kaş, bir gün siz də gedib o torpaqları görə bilesiniz... Ehh, bilsəniz ora nece yerdir... Bir cənnətdir oralar. Hər dan bilesiniz axı! Gedib görmək lazımdır..." -demisiđi.

'O gün gələcək!' -əminliyim boyumu ötmüşdürü...

Həmin səhəbtən altı ay sonra gəldi o möhtəşəm gün: 2020-ci ilin 8 noyabri!

Azərbaycan xalqının yenilməzliyini, igidiyini dünya bir daha gördü. Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ordu-muz 44 günlük "Vətən mühəribəsi"ndə öz ədalətini göstərdi, xain

icazə istəmədən evimin sahibi kimi buraya gələ bilərəm. Digər ölkələrə gedəndə qururla deyə bilərəm ki, "Qarabağ Azərbaycanıdır. Buyrun gəlin, Qarabağa. Şad olarıq siz Qarabağda görməyə". Biz bu mühəribədən alnı açıq, üzü aq çı-

çıq. Azərbaycanın məhlubiyyət və qalibiyət nöqtəsi Şuşa oldu.

"Torpağı yad əllərdə..." deyimini ləkəsini öz qanlılarıyla sildi Azərbaycan igidləri tariximizin alınan... Iz aqdalar, çığır saldılar dağlarda, meşələrdə, qayalıqların xinalı yaxalarında üzü Şuşaya sarı... Və mən çin olan Şuşalı yuxularımın elindən tutdum, igidlərin açıdığı Şuşa qapılarından keçmək üçün yola çıxdım.

Yollar... Türk dünyasının gör-

görəndə ağladım.

Özümüzdən, sözün həqiqi mənasında, sözümüzdən keçən yollarla üzü Şuşaya getdikcə, avtobusun pəncəresinə söykedim üzümü. İsti iyun ayında gördüğüm yaşıllıqlar Şuşalı ümidişin iyirmi səkkiz illik həmişəyassılığını xatırladırdı mən... Və sonra... Sonra isə qarşıma elə bir mənzərə çıxdı ki, ürəyim yanğın yerinə döndü; iki kösəv qaraldı bir ovuc külən yan tərəfində, bir közün gözü işardı duygularımı qarsalayan isti külən altında...

Füzulidə salamat bına yox idli... Yixdiqları, sökdikləri evlərlə, dağıtdıqları yurd-yuvayla gózları doyma-mış harin emənilər daşları da alcəva samışdır; bunu mənə qaralımiş daşlar, ovulmuş divarlar, başını sihəsinə çoxdan əymış qapı tağları danişdi.

Şəhidlərimiz yadına düşdü, ən çox şəhid Füzulidə verdik... Allah rahmet etsin! "Qarabağın qapısı" adlanan Füzulidə könlümə təsəlli tapmaqda da gecikmədim, çox şü-kür! Cəmi 8 ay içərisində tikilən Füzulidə Hava Limanı və apanlan digər təmir-bərpə işləri bu torpaqların kimin könlü sevdası olduğunu bir dəha sübut edirdi! Sevdaya qıymazlar axı... Qıyanlar da, sevda tanımadı.

Avtobusda beş şuşalı vardi, onlar doğma şəhərləri haqqında danişir, evlərini görməyə teleśirdilər. Mənsə, Şuşa torpağına diz çökəməy, Şuşanı havasını ciyərlərimə çəkməyə, Şuşanı daha yaxşı tanımağa tələsirdim.

"Zəfər Yolu"yla irəlilədikcə, avtobusun pəncərəsindən eşiye daha maraqla baxmağa başladım. Hiss

maz! O sildim qayalıqları Azərbaycan əsgəri döyişə-döyişə qalxb! O six meşələrdə bircə yaralı qoymayıb, ciyinlərində qaldırbalar Şuşaya! Halal olsun! Qarşılarda baş ayırem!

Şuşaya çatırıq... Arzularımın şəhərinə, yuxularımın çəməninə ayaq qoyuram Döyünen ürəyim, əsən dizim, dolan gözlərim: "Sus! Sakitləş!" -demirəmg Heç, demək də istəmirəm. İyun havasında al-əlvən donunu geyinən Şuşanın təbəssümünə ehtiramımdır susmaşımg "Xoş gəlmisiniz!" -deyir bu təbəssüm "Yaxşı ki, geldiniz!" -deyir bu təbəssüm Bir anlıq canımı xof bürüyür; qəfildən: "İyirmi səkkiz il hardaydiniz?" -deyə soruşsa, ona na cavab verərdim?! Susdum Binalara baxırdım avtobusun pəncərəsindən. Düzü Şuşada binalar Füzulidəki kimi tam dağılmamışdı, sadəcə çox baxımsız idi. 28 il ermənilər ögey münasibət bəsləyiblər Şuşaya.

Üzümü Cidr düzünə tərəf çevirdim, bayaqdan əsən dizimə təpər gəldi, ürəyim hövlləndig Bakının rahat küçələrinə adət etmiş ayaqlarım Cidr düzünə gedərkən bir an belə olsun, dayanmadı, yorulmadı, ağırmadı. Həsrətimin yərində vüsal tonqalı qalamışdım ruhumda, nisgilimi, Şuşasız illərimi, Şuşasız ömrümü bu alovda arındırdım.

Cidr düzünə qalxa-qalxa Şuşa evlərinə də baxırdım... Bağ-bağatı cəngəlliyyə dönmüş yançılıq evlər, nimdaş, mamir bağlanmış damlar gözümə kədərin tablosu kimi deyil,

Şuşaya çatırıq... Arzularımın şəhərinə, yuxularımın çəməninə ayaq qoyuram Döyünen ürəyim, əsən dizim, dolan gözlərim: "Sus! Sakitləş!" -demirəmg Heç, demək də istəmirəm. İyun havasında al-əlvən donunu geyinən Şuşanın təbəssümünə ehtiramımdır susmaşımg "Xoş gəlmisiniz!" -deyir bu təbəssüm "Yaxşı ki, geldiniz!" -deyir bu təbəssüm Bir anlıq canımı xof bürüyür; qəfildən: "İyirmi səkkiz il hardaydiniz?" -deyə soruşsa, ona na cavab verərdim?! Susdum Binalara baxırdım avtobusun pəncərəsindən. Düzü Şuşada binalar Füzulidəki kimi tam dağılmamışdı, sadəcə çox baxımsız idi. 28 il ermənilər ögey münasibət bəsləyiblər Şuşaya...

etdim ki, marağima səbirsizliyim də qarışib. Bircə ağaç, birçə qayanı da gözden qoymamağa çalışır, gördüklerimi ruhuma hopdurmağa qəsdənirdim. Bunu nə qədər bacardım? Bilmirəm... Xatirələrin çərçivəsi olmur... Bircə onu bilişəm ki, xatirə xurcunuma dünyanın heç bir məzənnəsiyle ölçülə bilməyəcək qədər bahalı, dəyərləri xəzinə yığmışam. Ən üstdə də yeni arzular qoymuşam: Xocavəndi, Kəlbəcəri, Ləçəni, Göyçə gölünü görmək arzusunu

ümidi dənən Şuşanın Qarabağ xalçası kimi görünürdü. Yiyələri gəlməşdi dəha, yiyəsizlikləri qalmışdı "44 gün"ün o üzündəg Yiyələrin çəlisi da gül açar!

Yağışını da əsirgəmədi bizdən Şuşa havasıq Amma o yağış bizi islatmadı, üzütmədi, əksinə, ürəyimizdə çox arzular göyərtdi, çox ümidişin qulağına: "Yaşılلانacaq-sın!" -deyə piçildədi.

(ardı gələn sayıımızda)